

Täysistunto

Keskiviikko 26.5.2021 klo 14.00—19.29

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Saramo, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.23 **Opetusministeri Jussi Saramo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä ammattitaidon ja osaamisen osoittamisen eli näyttöjen toteuttamistavoista sekä osaamisen arvioinnista on koronavirusepidemiaan liittyvien syiden vuoksi väljennetty 1.7.2020 voimaan tulleella väliaikaisella lakimuutoksella, joka on voimassa heinäkuun 2021 loppuun saakka.

Pääsäännön mukaan ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa eli näytöissä. Väliaikaisella muutoksella tätä pääsääntöä on kuitenkin väljennetty siten, että ammattitaito ja osaaminen voidaan osoittaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja, jos näyttöä ei koronavirusepidemiasta johtuvista syistä voida toteuttaa aidoissa työtilanteissa.

Voimassa olevan sääntelyn mukaan näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää muulla osaamisen arvioinnilla, esimerkiksi kirjallisilla tai suullisilla tehtävillä. Lähtökohdana muun arvioinnin käyttämiselle on, että ammattitaitovaatimus on luonteeltaan sellainen, ettei sitä voida arvioida näytön perusteella. Tätäkin pääsääntöä on väliaikaisesti väljennetty siten, että näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää muulla osaamisen arvioinnilla myös koronavirusepidemiaan liittyvistä syistä.

Väljennysten tavoitteena on mahdollistaa osaamisen osoittaminen ja tutkinnon osien sekä tutkintojen suorittaminen myös koronavirusepidemian aiheuttamissa olosuhteissa. Samalla on kuitenkin tärkeää varmistaa, että ammattitaito ja osaaminen pystytään asianmukaisesti arvioimaan ja todentamaan myös poikkeuksellisissa tilanteissa. Työelämän on voitava luottaa siihen, että tutkinnon suorittaneen henkilön ammattitaito ja osaaminen on asianmukaisella tavalla arvioitu ja todennettu.

Selvitysten mukaan näyttöjen ja opintosuoritusten määrä on koronaepidemian aikana vähentynyt hieman, mutta pääsääntöisesti opintoja on kuitenkin pystytty edistämään. Sel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2021 vp

vitysten mukaan valtaosa koulutuksen järjestäjistä on käyttänyt voimassa olevia väljennyksiä ainakin jonkin verran ja pitää väljennysten jatkamista tarpeellisenä. Näyttöjen järjestämisen osalta haastavin tilanne on ollut palvelualoilla. Muita kriittisiä aloja ovat olleet kasvatusala, tekniikan alat, terveys- ja hyvinvointiala sekä kauppa ja hallinto.

Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ammatillisen koulutuksen lainsäädännön väliaikaisten muutosten voimassaoloa esitetään jatkettavaksi vuodella. Väljennyksiä voidaan soveltaa vain koronavirusepidemiaan liittyvien syiden vuoksi, joten niiden käyttömahdollisuus on sidottu siihen, että näyttöjen järjestäminen ja osaamisen osoittamisen arviointi on vaikeutunut epidemiaan liittyvien syiden vuoksi. Mikäli tällaisia syitä ei ole, väljennyksiä ei voida käyttää vaan osaaminen tulee arvioida laissa säädettyjen pääsääntöjen mukaisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.26 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Koronatilanteen alkaessa meistä aika harva pystyi ajattelemaan, että kulkutauti olisi riesanamme vielä tänään. Tilanne on hankaloittanut meidän jokaisen elämää, mutta erityisesti opiskelijat ovat kärsineet paljon. Nyt tässä ministerin esittelemässä esityksessä on muutos erääseen keskeiseen kipukohtaan, ammattiopiskelijoiden ammattitaidon osaamiseen ja sen osoittamiseen. Nykytilanteen pääsäännön mukaan näytöt tulee toteuttaa ammatillisissa opinnoissa tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa. Tämä on ehdottoman tarkoituksenmukaista, mutta näinä poikkeavina aikoina meidän on sujuvoitettava tilanteita niin, että opiskelijat selviävät. Kenenkään valmistuminen ei saa jäädä kiinni sopimattomasta sääntelystä.

Koronan aikana näyttöjen toteuttaminen aidoissa työtilanteissa ja prosesseissa on ollut joillakin aloilla erityisen vaikeaa ja jopa mahdotonta, kun työpaikkoja on suljettu ja niissä on ollut suuri tartuntariski. Voimassa oleva väliaikainen säännös mahdollistaa näytön antamisen muiden käytännön tehtävien kautta, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoa työtilannetta. Työpaikkojen tulee voida edelleen luottaa siihen, että kouluista valmistuu osaavia ja päteviä työntekijöitä. Kaikessa tulee toimia niin, että oppilaitoksista valmistuu osaajia, joilla on valmiudet siirtyä alati muuttuvaan työelämään, ja että opiskelijoilla on myös riittävät valmiudet jatko-opintoihin jossakin vaiheessa työuraansa. Tämä tulee ottaa huomioon myös oppisopimuskoulutuksessa.

Kuulin eilen Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä JEDUn kokouksessa, että koronatukia on käytetty esimerkiksi pienryhmien perustamiseen, jotta ne opiskelijat, joilla on ollut vaikeuksia koronan aikana edetä tutkinnoissaan, ovat saaneet aivan erityistä ja tehostettua tukea. Tällaisia virityksiä on ollut varmasti eri puolilla Suomea. Tämä on väliaikainen säännös, ja se edistää opintojen etenemistä poikkeavissa oloissa ja on tärkeä asia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.29 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tämä lainsäädäntö, jolla pyritään nyt vaurutamaan myöskin tähän koronatilanteeseen ja siihen, että se jatkuu tässä ja tarvitaan sitten ammatillisen koulutuksen puolella lainsäädännöllä jatkaa jo olemassa olevaa väliaikaista lainsäädäntöä, vielä antaa sille lisää aikaa, on erittäin kannatettava. Tässä on nimittäin kysymys siitä, että kun on ammatillisessa koulutuksessa näitä näyttöjä ja am-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 65/2021 vp

mattitaidon arviointia ja sitä, että pitäisi pystyä näyttämään se osaaminen ja toisaalta varmistamaan mutta myöskin kehittämään sitä osaamista, ja nämä aidot työtilanteet eivät sitten onnistukaan koronan vuoksi, niin tässä annetaan mahdollisuus, että sitten näitä näyttöjä ja muita käytännön tehtäviä, joita ei pysty ihan siellä autenttisessa tilanteessa tekemään, voitaisiin suorittaa mahdollisimman hyvin sellaisissa tilanteissa, jotka ovat mahdollisimman aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Ja sitten täällä annetaan vielä mahdollisuus, että lisäksi on välttynyt mahdollisuutta tarvittaessa täydentää näytössä osoitettua osaamista muulla osaamisen arvioinnilla.

Tässä lainsäädännössä ja tässä esityksessä on mahdollittoman hyvä pyrkimys, koska tällä hetkellä on aika paljon opiskelijoitten keskuudessa huolta opintojen etenemisestä ja myöskin siitä valmistumisesta, ja sitten heillä on myös semmoista pelkoa, että kun he suorittavat korona-aikana tämän tutkinnon, niin luottaako työnantaja heidän osaamiseensa. On näkyvissä myöskin mielenterveysongelmia, ahdistuneisuutta, joka sitten saattaa todella eskaloitua todella pahaksikin, mikä taas edellyttää oppilashuollon toimenpiteitä siellä samanaikaisesti, kun tätä huolta on.

No, aivan niin kuin ministeri tuossa totesi ja samoin edustaja Kinnunen, on tärkeää kuitenkin varmistaa se ammattitaito, koska työelämän on voitava luottaa, että se tutkinto, mikä sillä henkilöllä on, jonka hän sieltä koulusta saa, on varmasti pätevä sen osaamisen suhteen ja nämä osaamisen tasot on tarkasteltu. Se on erityisen vaativaa tuolla palvelualoilla, kuten ministeri totesi. Sote-ala on yksi sellainen, jossa on vaikea päästä sinne kentälle ja käytännön työelämään siitä syystä, että siellä ihan jo turvallisuussyistä ei voida ottaa kovin paljon ulkopuolisia ja sitten siellä on tietysti paljon myös työtä tällä hetkellä.

Luotan ammatillisiin oppilaitoksiin ja niihin opettajiin, että he varmistavat, että se tapa, millä se suoritetaan, on varmasti validi ja pätevä ja että se osaaminen varmasti pystytään varmistamaan. Ja tietysti opiskelijoille tsemppiä ja kärsivällisyyttä. On kuitenkin parempi, että te, arvoisat opiskelijat, saatte kunnon ammattitaidon, vaikka siinä menisi sitten pikkuisen kauemman aikaa, koska se kantaa sitten tulevaisuudessa. Ja siinä kysymys on myöskin koulun maineesta tulevaisuutta ajatellen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.